

Töölise Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja!

Nr. 3

September 1931

IV aastakäik

Tellimise hind postiga:

Hastas 20 senti
6 kuu peale 10 "
3 " " 5 "

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja ametiühingud.

Ilmub 4 korda aastas

Address: Tallinn W. Pärnu mnt. 31.

Üksiknumber 5 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lehekülj 35 kr.
^{1/2} " 18 "
^{1/4} " 9 "

Teksti ees ja tekstis —
50%o kallim.

SISUKORD:

1. Töölisvanemate nõukogud uutel alustel — E. Joonas.
2. Nurjatu demagoogia tööaja seaduse puhul.
3. Kas on vaja tööliste koda — K. Must.
4. Rahvusvaheline tööorganisatsioon — K. Must.
- 5) Organiseerimisküsimusi.

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU WÄLJAAJANNE

1 9 3 1

EESTIMAA TÖÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU

= juriidiline büroo =

V. Pärnu mnt. 31—4

on nüüd avatud igal teisipäeval ja neljapäeval kella 4—5 p. l.

Nõuandmine ja kohtus etteastumine

ametiühingute liigetele tasuta.

Mitteliigetele nõuanded 25 sendist kuni 1 kroonini, palvekirjad 50 sendist kuni 3 kroonini; üksikud etteasted kohtus 10 krooni. Nõudeasjad vann. adv. tasu normide järele.

TÄHELEPANU!

SOODUSTUS KÕIGILE AMETIÜHINGUTE LIIGETELE JA „TÖÖLISTE HÄÄLE“ LUGEJATELE.

Eestimaa Töölisühingute Keskliit müüb Keskliidu kirjastusel ilmunud ja ladusolevaid raamatuid kõigile ametiühingu liigetele ja „Töölise Hääle“ tellijaile järgmise hinnaalandusega:

E. JOONAS'e „**Ametiühingud, nende ülesanded ja võitlusvahendid**“.

Hind 25 senti (50 senti).

E. JOONAS'e „**Ametiühinguline liikumine meil ja mujal**“.

Hind 5 s. (10 s.)

J. KLESMENT'i „**Palgaolude korraldamine seadusandlisel teel**“.

Hind 10 senti (15 senti).

Peale eelnimetatud teoste on E. T. Keskliidult võimalik saada piiratud arvul Rahvasteliidu Töübüroo 10-aastase juubeli albumi, saksakeelses tekstis, missuguse albumi hind on 3.50 kr., Eestimaa Töölisühingute Keskliidult tellides aga kõigest Kr. 2.50. Albumi kohta on kirjeldus ilmunud „Töölise Häälles“ nr. 5.

Kasutage juhust igaüks ja tellige wiiwitamata eeltähendatud raamatud.

Neile, kes raamatute hinna postmarkides ehk posti kaudu E. T. Keskliidule ära saadavad, saadetakse raamatud posti teel koju kätte.

Tellimiste aadress: Eestimaa Töölisühingute Keskliit, W. Pärnu mnt. 31—4, Tallinn.

Töölaliste Hääl

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu häälekandja

Nr. 3

September 1931

IV aastakäik

Tööliswanemate nõufogud uutel alustel.

Wanemate kohused, õigused ja nende täitmise alused.

Mida teha ametiühingutel tööliswanemate walimiste puhul.

G. Joonas.

Uastate kestes oodatud ja nõutud tööliswanemate põhikirja muutmise ja fogu wanemate inst. kuudi asjamine uutele alustele on nüüd lõpuks teostatud — 1. oktoobril hakkab maksma „Tööstusliitude kaitiste tööliskonna asutiste seadus“ (waata „Riigi Teataja“ nr. 61, 28. juulist 1931. a.). Kuigi igal töölisel ja ametiühingulisel võimalus tutvuneda nende uute töölisklassi jaawutisega otsemalt seadust lugedes, pole wististi keegi üleaurime ka meie ajakirja weergudel piisut peatuda nende siu ning ülesannete juures, mida tuleb ametiühingutel täita, et tööliskond jaaks maksimaalselt ära kasutada talle uue seadusega antud õiguseid.

Kui meie paari-kolme aasta eest, eesti ametiühingulise liikumise wesküülesehitamise algpäewil oma weergudel esmafordjelt Gestis esitajime nõudmise, et ka eesti tööliskonnal, ku: tootmisprofessi tähtsamal osal ja teguril, peab olema õigus heita pillu iga ettemõtte asjaajamise, peab õigus olema kaasa kõnelda tootmisprofessis — wõrdjena ettemõtte juhatuslega, et nõnda jamm jammult teostada nõndanimebatud majandusdemokraatiat, siis ei wõinud meie luidagi amata, et 1. okt. 1931. aastal „Tööstusliitude kaitiste tööliskonna asutiste seadusega“ töölistele seaks awanewad õigused, kuigi alles wõrdlemisi piiratud võimalused.

Kahtlemata Gestimaa Töölisühingute Keskliit ja ka need, kelle algatusel see seadus riigikogus läbi wiidi, oleksid tahtnud näha töölistele weel suuremaid õiguseid kaitstes, kuid olgem otsekohesed ja õiglased ning tunnistagem, et eesti tööliskond ei ole organijafiooniliselt ega ka klassiteaduslikult niiwõrd arenenud ja tugev, et oleks suutnud

läbifuruda rohkem. Aga sellegi seaduse maksimaalsamine ja selle õige, otstarbekohane ning täielik käsitanine loob võimaluse edasitungimiseks, on kahtlemata eelduseks, ettewalmistuseks majandusdemokraatia edaspidisele arengule. Darwis ainult osata tööliswanemate nõufogu õiguseid ära kasutada meie tööliskonna jõu ja ühistunde kasutamiseks.

Uus seadus

wormiliselt (ja ainult wormiliselt) on halwem sellepõolest, et ka võimaldab walida tööliswanemat kaitstes, kus on vähemalt 25 töölit, kuna endine „põhjuskirja“ lubas walida wanemat juba seal, kus töötas 10 inimest. Seega näib, nagu oleks meil tööliste õigused wanemate walimisel tumbawalt piiratud. Igakuks meist teab, et meie suurtööstus on kollektiwarihenud ja õige laialiseks kujunenud just wäikeettemõtete wõrk. Särelitult oleks tulnud kahtuda just rohkem wäikeettemõtteid seaduse alla wiia.

See oligi G. Töölisühingute Keskliidu ja ka seaduse algatajate soom. Kuid antud jõudude wahekorra juures riigikogus polnud võimalik seda teostada. Enamuses olew wastaspool jurus esialgu läbi oma tahtmise.

Kui aga siuliselt asjasse suhtuda, siis ei saa uue seaduse normi luidagi ningiks kaotuseks pidada. Tegelik elu näitab, et endise „põhjuskirja“ maksusel polnud tööliswanemaid ei rohukas enamuses wäikeettemõtetes ega ka kesk- ja suurettemõtetes. Mis ka ju oli töölistele sellest, kui neil küll oli võimalus walida oma esindajaid juba seal, kus töötasid 10 töölit, kuid seda võimalust nad ei saanud kasutada sellepärast, et ettemõtjatel polnud kohustust lasta walida tööliswane-

maid. Seadus oli, aga jeda töölised ei saanud kasutada vastu ettevõtja tahet.

Et aga meie ettevõtjad oleksid heatahtlikult juhtunud töölisswanemate institumti, jeda ei julge wiististi keegi tõendamata tulla.

Teisest küljest rahwuswaheline praktiline näitab, et mida wäiksem fäitis, jeda enam jätuvad töölised ettevõtja ohjekohese mõju alla. Just samadel põhjustel areneb wäga aeglaselt maatöölise organisceerimine wähetaludes. Ettevõtjal on wõimalus siin jälgida oma tööliste igat sammku, ta puurtub nendega tihedalt kokku ja tänu sellele hoiab ta neid täielikult oma waimilise mõju all. Seejama koradub täpselt wäikeetevõtetes, millega ta seletatam, et jeni pole neis töölisswanemad saanud etendada aringit oja. Grandeid tuleb teha ainult iisfikutele ettevõtetele, kus wanemaks walitud täiesti teadlik, kindla idmawaatega, kohejuuline^o ja eneseohwerdaja tööline. Rahjurs seejuga seid on meil alles wähe ja jeni kuni nad tekkivad, on ka wähe lootust wäikeetevõtetes teostada töölisswanemate jeadust.

Sellest hoolimata tahetakse juba lähemal riigibogu istungjärgul laiendada uut jeadust jeeuord, et ta alla kuulufid ka ettevõtted, kus tööl wähemalt 15 töölisi. Praegu tuleb aga ametiühingutel arvestada üksnes neid ettevõtteid, kus tööl 25 inimest.

Dmeti uue jeaduse

tähtsamaks ja põhjapanemaks osaks

on jeaduse II oja, mis täendab rahukohtu muhtlusjeadust rea paragrahwidega. Olulijem kõigist neist on § 51¹⁰, mis lausub nii: Tööandjat, kes jüüdlane jelles, et ta talistas töölisnõukogu wõi töölisswanema walimist wõi tööliste walimisõiguse teostamist, karistatakse: arestiga kuni kolme kuuri wõi wangistusjega ühest kuust kuni kuue kuuni.

Suurem oja karistusparagrahwe näewad ette kas rahatrahwi wõi wangistusj, kuid see, kus on tegemist tööliste põhioiguste kääpimisjega, näeb ette ainult iis aresti wõi wangistusje. Rahame looba, et selle paragrahwi ahwardusel meil ettevõtjad ei hõlka tegema enam talistusj töölisswanemate nõukogu walimistele, nagu see jeni jündis. Ja jelles peitub ka praeguse jeaduse esimene ning kõige tähtsam paremus: karistusje ahwardusel ei tohi ettevõtja enam teelata töölisswanema wõi töölisswanemate nõukogu walimist.

Aga ka siijulist

laienewad töölisswanemate õigused.

Seaduse § 5 ja § 7—9 on kindlaksmää-

ratud wanemate kohused ja õigused. Meie jagatime need nelja ossja: 1) Kaasajaitamine tootmisproffessis, 2) wahetalitus, 3) kontroll ettevõttes ja 4) tööliste esindamine.

Töölisswanemate nõukogu wõib § 7 p. 1. alusel aidata kaasa fäitise tootmisproffessi ratiionaalijemase alujele jeadustaks. Teiste jonadega, niijidest peale ei saa ettevõtja asetada töölist enam ülalatusje ette oma ratiionalijceerimiskawadega, waid ta peab sel puhul tingimata tööliste esindajatega enne nõupidama. Ametiühingulijes kirjanduses on juba küllalt käitatud wääratiionalijceerimise fäitku ning kõhjal juhitud tähespanu jellele, et kui oleks õigel ajal peetud nõu ka töölistega, jis oleksid wõinud jääda ära nii paljud iis ekhijamud.

Kuid ratiionalijceerimise probleemiga on suuremalt jaolt ühenduses tööliste massilijje wallandamise kirjinnus. Selle kohta ütleb meie jeaduse § 9 nii: „Kui fäitises tuleb massilijest töölist jjuurde wõtta wõi jälle neid massilijest wallandada, peab tööandja wõimalikult aegjasti teatama sellest töölisnõukogule ja kuulama ära wimase arwamuse jjuurewõtmiise kui ka wallandamise wiisi ja ulatusje kohta. Tööandja peab pidama silmas töölisnõukogu üldisi näpunäiteid, kui need on juhitud olukorra pehmendamijeks tööliste wallandamijel“.

Ettevõtjat, kes jüüdlane jelles, et ta fäitises massilijest wallandas wõi wõttis jjuurde töölist ette teatamata töölisnõukogule, karistatakse rahatrahwiga mitte üle saja krooni, korduwatel juhtudel arestiga mitte üle kolme kuuri wõi rahatrahwiga mitte üle 300 krooni.

Sellega on karistusje ahwardusel esmakordselt seestis jsummitud ettevõtjaid arvestama tootmisproffessi ja tööliste arwu massilijel ümberkorraldamijel tööliste esindajate arwamisjega. Rahjlemata on see juur õigus ja töölistel tuleb waid kõi jõud kokkuwõtta, et jeda õigust täiel määral ära kasutada üldjuse huwides.

Wahetalitusje alal kuulub töölisswanemate ja nende nõukogude ülesandeks (§ 7 p.p. 2, 3 ja 4) kaasajaitamine iisfikute õiguste tööülide ja kollektiwtööülide lahendamijel ning esinimine tööliskorru huwides kaitsjana juforra määruste, palgatariifide, iisfiktoõhjinna kirjade jne. koostamijel.

Ka siin on töölisswanematel juured ülesanded täiba. Nad on tööliste ametlikud esindajad, kes kartmatult tohiwad ja peawad esinema tööliste huwides. Tööinspektor näi-

teks ei saa finititada enam iihkti iijeforra määruft ja ettenödtja panna maksma mingit tükitööhindade tabelit muidu, kui töölisanemate ieiijukohti arakuulates. Seega ole- neb töölisanemate oiaavujest, asiaturndlik- kufest ja energiaft iee, kuunvörd neis määru- kes ja tabelites leiavad tähepantu töölifte jootvid. Wanemal on ju alati võimalus ja kohus pöörata õigel ajal üldkogu poole, kui ta näeb, et hakataiie laufa ignoreerima töö- liste õiglasi nõudmisi.

Kontrolli, või järelevalve õi- guse annab töölisanematele kõigepealt § 7 p. 5. Selle järele võivad wanemad teos- tada dieti paralleelselt tööinspektoritega järelevalvet käitistes töökaitse ja iohiaal- kindlustuse ieaduste ja määruiste täitmiie üle. Leiab töölisanem nende ieaduste täit- miie alal puuduiseid või määrunähtusi, siis on ta kohus pöörduda koiie ettenödtja või — mis veel parem — õiiekoie tööinspektori poole nõudmijega nende määrunähtuste kõrvalda- miieks.

Kuid töölisanemate kontrollõigus ula- tab veel kaugemale. Teiib näiteks wane- mabel kahtlus töölepingute riikumiie kohta, siis § 8 alusel on neil õigus nõuda, et töö- andja annaks iieletuift tööliskonda või töö- lepingut puutuivate iindmiste kohta käiti- jes ja et ta näitaks kõiki raamatuid ja doku- mente, mis ka kohustatud pidama töölepin- gute kohta. Siin võivad wanemad täpselt kontrollida, kas ettenödtja on pidanud lepin- gut, või mitte.

Töölisanemate kontroll läheb aga ka töölifte ja ettenödtja lepingulijest waiiefor- rasti kaugemale, iee ulatab teataval määral kogu ettevõtte üldise, kuigi piiratud kontrol- lini. Nii § 8 teise lõike järgi on ettenödtja kohustatud igas weerandaastas kord andma töölisanemate nõukogule ülemaate käitiie üldise ieiijuforra ja loodetava tööjõu waja- duie kohta.

Sieneiieft on ieda ju wähe, organiiieeri- tud tööliskonnal oli ja jääb nõudmijeks iee, et töölifte efindajatel lubataiie käieõigusliku liikmena wõtta õia käitiie juhtimijest, kuid ta uus tööliskonna aiutuste ieaduses ette- nähtud õigus laiendab töölifte wõimu käi- tiies, on iihets etabiits lähemale majandus- demokraatiiale. Ses mõttes peab organiiieeri- tud tööliskond käiel määral arakuulutama uut ieaduift, et iit elata edasiitungi oma lõppsihi poole.

Lõpuks määrab ieaduie § 5 töölisaneme- mad käitiie töölifte efindajateks

lähikäimijel tööandjatega, iurijaiutustega ja riigi- ja omawalitiijusajutusiega. § 7-da p. 6-es laiendab aga weelgi nende efindus- õiguseid ja ütleb, et wanemate ülsandeks on käitiie tööliskonna efindamine tööliskonna korwis loodud aiutistes, kus tööliskonna efindamine nähtud ette wastaia ieaduie, määruie või põhikiija alusel. Seega kõif ieaduiefed, riigikogu ja walitiijaiutiste ko- misjoniid, omawalitiijuste algatuiefed, kus wõiks waja tulla ära kuulata töölifte efindajate arwamiiefed, peawad iurijuma töölisaneme- mate nõukogude efindajaid ieletuift andma. Teiste iõnadega — kuni pole loodud mõnd teift arwalikõigusliku töölifte efinduift, tuleb arwestada kõifjal töölisanemate nõukogu- dega, kui töölifte efinduistega. Nüüidijest peale pole töölisanematel korwis ka nagu ieni: poolkaiaja pidada iidemeid ametiühin- gutega ja nende liitudega, waid § 5 alusel on iee õiie nende kohujeks.

Sellest ühiieijest loeteluift peaks olema iielge, et pärast 1. oktoobrit walimistele tule- wate töölisanemate nõukogude ülesanded on nii tähtjad ja iunred, et üiiski ameti- ühiing ei koiie jääda kõrwaltoataia õiia.

Töölisanemate institutiid iisiesieadmine on meil praegu ieda iergem, et uus ieadus

Kindlustab wanemale immuniiteedi

õi käitiie. Ieaduie § 56 alusel on töölis- nõukodu liikmete töölepingu murdmijeks waja töölisanõukogu või töölifte üldkogu eel- luba, wäljaarwatud juhud, kus wanem iaab toime mõne kelmuifega, või teoga, mille eest teda kohtulikult karistataiie. § 57 alusel ei koiie ettenödtja wähenkada töölisanõukogu liikme või töölisanema töötaia ametis olemitie ajal, ieadu iisie nende jooks töötaia arwutamijie uufi alufeid, wähenkada nädalatööpäetwade või ööpäetwaste töötundide arwu, wäljaar- watud juhud, mil iee iünnib kõigi töölifte iuhtes. Nende nomide maksmapanemijega peaks käiel määral kindlustatud olema töö- lisanem nii wallandamijie kui ka ta palga wähenamijie iuhtes, misparast iga tööline wõib julge iudamega wõtta enda peale töö- lisanema kohujed. Iee immuniiteet, või käitiie kestab loomulikult ieni, kuni tööline on wanemaks. Kuid meie tahame uskuda ja ieda tõendab ka ienine praaktis, et meie laia- lifed töölisihulgad walivad ülla wolituste lõpul kaasi need wanemad, kes korralikult käitnud omi ülesandeid ja ieiisnud julgelt töölifte üldhujuide walwel. Tagasiitumijie korral omardetwad nad aga jälle immuni- teedi. Mõnda annab uus ieadus kindlustuie

ka inimestele, kes lasuvad end valida wane-
maks. Ettevõtja ei saa neid nagu seni oma
heaarvamise järgi pinnima hakata, kuni
nad olid sunnitud lahutama käitistest.

Rõigil neil põhjustel on käitiste töölised,
eriti aga ametiühingud kohustatud hoolit-
sema, et seal, kus seaduse järgi võimalik
valida tööliswanemat, wõi tööliswanemate
nõufoogu, need ka tööpoolset walitakse. Nagu
meil teinjal avaldatud Gestimaa Töölisühin-
gute Keskkriidu juhatusel ringkirjast näha, on
tõigile ametiühingutele tähtsajadatud nende
tegevusspiirkonnas olevate käitiste nimelise,
kus tulewad walimistele tööliswanemad.
Sellepärast ärgu unustagu ametiühingud
juba otsekohe algamast eeltöödega, et wali-
mise filmatõlguks oleks kõik walimis.

Millal tuleb teha ametiühingul?

Waadata kõigepealt tähelepanelikult järgi,
kas on ka kõikidest ettevõtetest, kus tulewad
tööliswanemate walimised, töölisi ameti-
ühingu liikmete hulgas. Kui ei ole, siis peab
ametiühingu juhatus astuma kiire korras
hamme, et wõita neist ettevõtetest mõnedki
inimesed, eriti aruamad ja ühiskondlikkude
huwidega inimesed ametiühingu liikmeteks.
Kui ei saa mitut, siis tuleb leppida waid
usaldusmehe leidmisega.

Sga ametiühing pidagu oma tähtsamatks
ülesandeks (kõik muud ülesanded wõib aja-
ajalt kõrvalheita) lähemate nädalate ja kuu-
de kesksel just ülaltähendatud sidemete loo-
mise, sest nende kaudu suuakse alaline kon-
takk käitise töölisega, hiljem tööliswanema
wõi wanemate nõufooga — ja see saagu
massilise organisatsioonimistöö mundamendiks.
— Urge unustage, et teiste maade ameti-
ühingud, kus hamaajugused käitiste töölis-
konna asutiste seadused maksmas, kontrent-
reerivad just nende walimiste puhuks fogu
oma jõud, et luua käitistes omale immuni-
teediga warustatud usaldusmehi.

Käitistööliste wanem on ametiühingu nurgakivi!

— See olgu organisatsioonid tööliskonna
hüüdnõuaks.

On ametiühing loonud sidemed kõikide ta
tegevusspiirkonnas olevate käitiste töölis-
tega, siis tuleb asuda wanemate walimise
otsekohestele eeltöödele.

Kui mõnest käitistest on suurem grupp
töölisi ametiühingu liikmeteks, siis kutjugu
ametiühingu juhatus need (s. o. igast käiti-
stest eriliselt) erindupidamisele. Siin seadagu
ilks tööliswanemate kandidaadid, kelleks
wõiwad olla ilksnes kõige arenenumad, käitise-

tööliste keskel lugupeetunud, kindlad waba-
ametiühingulise põhimõtete alusel seiswad
inimesed, kes oskavad ja juudawad täita
kõiki neid ülesandeid, mis ühestkõiksest seadus
paneb neile ja teistest ilkssest ametiühinguline
organisatsioonimistöö neilt nõuab.

Töölisnõufoogu liikmete ülesseadmine
sünnib kahte wiisi (§ 17): neid wõib seada
ilks üldfoogu ja käitiste walimisringkondade
koosolekul, aga kandidaatide wõidakse ehitada
walimiskomisjonile ka kirjalikult, kusjuures
kandidaatide nimelisele peawad allakirju-
tama — ilks wanema walimise korral 10
töölisi, nõufoogu liikmete nimelisele aga
25 hääleõiguslikku (§§ 12 ja 42 räägivad
kellel on hääleõigus) walijat.

Muidugi ametiühingu liikmed peawad
kõikuma kõigepealt oma erindupidamisel
ülesseatud kandidaatide läbiwita käitise üld-
foogu koosolekul. Ei lähe see korda, siis tuleb
tingimata seada kogu erinimelise ja korjata
§ 17 tähendatud arw sootwiate allkirju ning
teha nende kandidaatide healks käitise töö-
liste keskel fihutustööd. Tugewamaks argu-
mendiks seejuures meil olgu sama, mis
Lääne-Euroopas ja nimelt, et ametiühingu
liikmete keskest walitud tööliswanem ei ole
mitte juhulik inimene, waid kohusetundelik
organisatsioonilise liige, keda toetab tarbekorral
foogu organisatsioonid tööliskond. Seega töö-
tõhulga enda huwides on walida inimest,
kelle seljataga sejab jõud. Seda suuremaks
saawab omel wanema mõju.

Ei ole aga ametiühingul mõne käitise
töölisega muud sidet, kui ilks wõi paar
usaldusmeest, siis tuleb nende usaldusmeeste
abil kutsuda kogu warakult enne töölispa-
nemate walimist käitise töölisest üldkoosolek
väljaskool käitise ruume, näiteks ameti-
ühingu ruumides, wõi kui ühingul wasta-
waid pole, siis mõnes muus ühikruumis.
Wõib olla kindel, et sellele koosolekule kogu-
newad kõik aruamad inimesed, kes mingil
põhjuseil pole seni liitunud ametiühinguga.
Neile peab ametiühingu juhatus andma üle-
woate käitiste tööliskonna asutiste seadusest
ja seletama milline suur tähtsus on töölis-
wanema wõi töölisnõufoogu walimisel.

Teatama tähelepanelikkusega wõib koke
läbirääkimistel saada aru, kes koosolekatest
wõiks olla sünnis tööliswanemaks, wõi töö-
lisnõufoogu liikmeks. Muidugi soomitaw
oleks, et ametiühingu usaldusmees jellel eel-
nõuupidamisel seatakse ilks kandidaadiks, aga
temaga ühtlasi wõiks ju seada kandidaadiks
ka mõnd koosolekul waimiliselt väljapaist-

nud inimest, kui waja walida nõukogu. Samal ajal peab ametiühingu juhatuse juhtdama eelkoosolekul wiibivatele meene, et nad kõik lähemid käitise tööliste üldkogu koosolekule ja piüiaafid seal läbiwita eelkoosolekul ülesseatud kandidaate. Ühtaega registreerigu ametiühingu juhatuse ka kõik eelkoosolekust ojarõõtjad, märkides üles nende aadressi. Kui üks käitise üldkoosolekul ei lähe läbi eelkoosolekul ülesseatud kandidaadid wanemate nimekirja, peab ametiühingu juhatuse seadma kogu erinimekirja ja korjama eelkoosolekust ojarõõtnud inimestelt § 17 ettenähtud arwu soowitajate allkirju.

Kandidaatide nimekirja soowitud isikute ülesseõtmisega wõi oma kandidaatide erinimekirja koostamise ning esitamisega pole ametiühingute ülesanded kaugeltki meel mitte täidetud.

Seaduse § 16 ütleb: Töölisnõukogu liikmed (tööliswanemad) ja nende ajetatjad loetakse walituks, kui walimisest on wõtnud osa vähemalt pool käitise hääleõigusliikide tööliste üldarwust (waata § 12 ja 42 — kes on walitjad) ja tarwilik arwu kandidaatidest on saanud vähemalt poole walimisel antud hääle üldarwust.

Teiste sõnadega, kui näiteks käitises on 200 hääleõigusliikist töölisi, siis peab walimisest wõtma osa vähemalt 100 ja walituks loetakse tarwilik arwu neid kes saanud üle 50 hääle.

Tähendab, selleks et walimised oleksid seaduspärased peawad walimistele minema vähemalt pooled töölised. Siit ametiühingute ülesanne — teha esiteks kõikides käitistes oma usaldusmeeste kaudu äärmiselt energilist kihutustööd, et inimesed wõtaksid wae waks üldise minna walimiskastide juure ja hääletada; teijeks tuleb teha kihutustööd just nende nimekirjade kasuks, mis koostatud ametiühingute poolt wõi kuhu wõetud kandidaatideks ametiühingute poolt soowitatud inimesed.

Ungu hoolitagu sellejuures wae wast ega kulust. Arwagu wälja lendlehti iga tähtsama käitise töölisnõukogu walimise puhul, korraldatagu koosolekuid ja kihutuspäewi. Gestimaa Töölisühingute Refliidu juhatuse tahab olla siinjuures igati abiks ja toeks — pöördagu ainult warakult tema poole.

Ei saa esimesel walimisel tarwilik arwu kandidaate weerandit käitise tööliste häälest poolt, siis

tulewad järewalimised

10-dal päewal pärast walimiste lõppu. Järewalimistel saab kandidaate arwult niipalju juba ülesseatud kandidaatidest, kui palju nõukogu liikmeid ja nende ajetatjaid jõi walimata esimesel walimisel. Kandidaatideks järewalimisel wõiwad olla üksnes need kandidaadid, kes esimesel walimisel saanud rohkem hääli (§ 16).

Järewalimistel loetakse walituks kandidaadid saadud hääle arwu järjekorras, kusjuures vähem hääli saanud kandidaadid jääwad nõukogu liikmete wõi tööliswanema ajetatjateks.

Magu sellest nähtub, wõiwad järewalimistel läbi minna need, kes esialgsel walimistel pole saanud weeranditki käitise tööliste häälest, kuid ussi kandidaate järewalimistel ülesseada üldse ei saa. Sellega tuleb ametiühingutel tõsijelt arwestada.

Kuidas tegelikult toimuwad käitistes walimised, kas seatakse walimiskastid töökoja ruumidesse, wõi eraldatakse selleks mõni eriruum ja nimetatakse tööliste eriaeg, wäljaspool tööaega, selle kõige kohta on hariduse- ja sotsiaalministril õigus anda määrusi, mis seni weel ilmumata. Sgatahes ametiühingud peawad terawalt filmaspidama ka määruseid, mis antakse ühenduses käitiste tööliskonna asutiste seadusega.

Õmeti juba praegu on selge, et peale walimisprotseduuri läbiõimimist ei lõpe ametiühingute ülesanded, mis järgnewad kõneallobest seadusest.

Meie ei tarwitse suigutada end enesepetega: meie ametiühinglaste ja ka tarwaliku tööliskonna keskel on hull haid asjatundjaid oma kutsealal, neid hindab nii ettemõtja kui ka ametiühing, kuid asjatundja kutsealal, hea ja truu ametiühinglane organisatsiooniliselt ei tarwita weel olla wäga suur eriteadlane töökahtse, sotsiaalkindlustuse ning käitise juhtimise alal. Õmeti on need kõik alad, millega tuleb uue seaduse kohaselt tegeleda töölisnõukogu liikmel wõi tööliswanemal. Sgauls saab ju aru, et tööliswanem, kes ei tunne meie töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduseid, ei saa täita § 7 pp. 4 ja 5 tähendatud kohustusi. Samuti ei ole mõeldaw, et mingit kasu oleks § 8 ja 9-st, kui tööliswanem wõi töölisnõukogu liige ei tea milliseid dokumente ja raamatuid tal on õigus nõuda, wõi kui ta ei oska analüüsida, wäljakoorida neist esitatud raamatutest ja dokumentidest seda, millest hõwitatud kogu käitise tööliskond.

tel ei saa pidada wahaeaga. Rõigil nel juh-
tudel peab mõimaldatama töölihel siiski töö-
juures wõtta einet. Peale selle wõib aga sot-
siaalminister liihendada wahaeaga wõi jeda
hoopis ära jätta temwetes tööharudes.

Seaduse paragrahv on wististi küllalt pain-
dum, et selle järgi korraldada lõuna wahae-
aja küsimust nii, nagu tööolud jeda nõua-
wad.

Tegelikult näeme aga, et just jellest
wõrdlennisi korwalihe tähtsusega küsimusest on
tehtud esimehejärguline probleem, millepä-
rast mõmataks mitte küfi seaduseandjaid,
waid tehakse maha kogu seadus ise.

Siiski jelt peab aga iga sotsiaalterwis-
hoiu eriteadlane tunnistama lõunawahaeaja
tähtsust. Tööline, kes juba 5 tundi tööta-
nud umbhes wabrikus õhus, wajab nii einet,
kui puhkust, et hoida alles oma tõiõjoudu,
jeda ta ainjat wara. Meeletu inimene wõib
ju lihtesõudu ka 15—20 tundi teha ilma jõe-
mata ja puhkujeta tööd, kuid kui kaunaks.
Just wiletjate töötingimuste tõttu meie in-
imesed muutuvad warakult inwaltiideks wõi
warijewad enneaega hauda. Seesugusele töö-
jõu kurnamijele tuleb omel kord panna piir.

Sellest seisukohtalt lähtudes, siialdawad
kõikide teiste kultuurmaade tööaja seadused
norme lõunawahaeaja kohta. Miks olene
arwamiisel, et meie inimeste tõiõjoud ja ter-
wis on raugematud?!

Teijest külljett organiseeritud töölisfond
rõhutab wahaeaja tarwist weel sel põhjuseel,
et siis on mõimalus ametiühingute wjaldus-
meestel astuda juba tehases kontakti laia-
liste hulkadega.

Saksamaal, Inglismaal ja mujal, kus
ametiühingul ne liikumine tugewaks kas-
wanud, on peaorganiseerimistöö tehtud just
tehastes. Poolest kuni 1½-tunniks tehasesse
wahaeaga pidama jääw tööline on ameti-
ühingu wjaldusmehele kättejaadaw, jün wõ-
detakse ta ametiühingu liikmeks, jün kassee-
ritakse temalt liikmemajhu ja jün tuiwusta-
takse teda ka ametiühingu kawatjaste ning
tõõga. Lõuna wahaeag seega pole küfi töö-
lihele küüsilijeks kojumise ajaks, waid ka ameti-
ühingulijeks õppetunniks, kus rajatakse
töölisliikumisele nii tähtis üldine jolidari-
teet, ühistunne, kus kaswatatakse inimestes
selgroogu ja klassiteadwust.

Nii siis kahelordjel põhjustel peetakse
lõunawahaeaga hädatarwiliuks.

Ei saa salata, et meigi ametiühingulised
ja töölistewanemad Tallinnas G. L. Rej-
liidu juhatajuse poolt korraldatud koosolekul

wõhjid rõhuma häälte enamusega wastu ot-
suse tunnistada lõuna wahaeaja tarwiliuksust.
Õmeti ei taheta wahaeaga lausa jundida
inimestele peale.

Kuid jeda ägedamat kihutustööd hakkajid
ettewõtjate agendid tegema tehastes ning
kodanlijes ajakirjanduses jelle wastu. Töö-
liji kiiteti küles kõigepealt jellega, et uus
8-tunnilise tööpäewa seadus tööpäewa liihen-
damise ajemel toowat tööpäewa pikendamise
just lõunawahaeaja arwel. Nemat, ettewõt-
jad taheta igati tulla wastu töölistele, aga
uus seadus ei lubawat.

Kuigi meie tunnustame lõuna wahaeaja
tarwiliuksust, peame siiski ütlima, et seadus
ijenejett jätab küllalt awarad mõimalused
jaada läbi ka ilma lõunawahaeajata, kui töö-
liste enamus jeda joomib. Tahetakse, et töö-
lijed tööjuures wõtawad einet, näiteks 5, 10
wõi 15 minut. kstes, jüs ei ole enam nor-
maal tööpäew 8 tundi, waid eineks määrat-
tud aja wõrra wähem ja jelskorral ei nõua
seadus enam ½—1½ tunnilist wahaeaga.
Seadusandjal oli tähtis waid jee, et inimes-
tele antaks mõimalus korralikult jüüia.

Etewõtetes, kus töölistele kindlustatigi
mingi lihem enebamise aeg 8 tunni kstes,
pole mingit raskest seaduse wastawa para-
graawiga.

Kuid rida ettewõtjaid polnud jellega
nõus ja jundisid töölistele peale pikema töö-
aja puhk. poliitilistel põhjustel, et ajada
wähebeadliksude inimeste meeli ärarwile
8-tunnilise tööpäewa seaduse wastu.

Parimaks näiteks jün on „Päewalehe“
trükitõda. Kun: uue seaduse maksmahatta-
miseni töötati jelles trükitõjas 7 tundi 45
minutit, kusjuures peale jelle oli 15 minutit
einetamise aega. Kõik wihijid töölijed töö-
tõjas 8 tundi. Tegelik tööpäewa pikkus oli
aga 7 tundi 45 minutit. Seaduse järele jün
ei nõutud mingit muud korraldust lõuna
wahaeaja suhtes. „Päewalehe“ ärijuhatus
aga pani nüüd wastu tööliste tahtmist maks-
ma 8-tunnilijele tööaja ning jelle l'jaks weel
wahaeaja. Sgaüks jaab aru, et trükitõja wõit
oli jellest nii wäike, aga töölistele üheli. Lausa
nagu ka „Ilmarise“ tehases — minge oma
heategijate „sotside“ juure ja nõudke neilt,
et nad kaotaksid seaduse.

Tõepoolest 8-tunnilise tööpäewa seadus
on ettewõtjatele pinmaks filmas, nad wihija-
wad jeda, tahawad jellest jaada lahti, aga et
jells pole mõimalusi, jüs kasutatavad ni'jugu-
jeid nurjatuid demagoogilisi wõtteid.

Suurem osa kättiseid on aga jellest küfi-

murjest väga kergest. üle jaanud, kuigi kah-
jatjeda tuleb, et paljudes kohtades on loobu-
tud pikemast lõunavaheajast.

Teisels tulistamispunktiks on illetundide
kõhvimus. Uue seaduse § 9 lubab kokkuleppel
töölisega teha igal töölisel 75 illetundi aas-
tas, kusjuures neist tuleb teatada töötis-
pektorile; § 10 alusel võib töökaitse direktor
anda luba veel teha igal töölisel 100 ille-
tundi aastas. Kokku oleks siis 175 illetundi.
Meile kirjaks on lubatud § 8-da alusel teha
illetunde lubatüümatat termelt 9-l erakordisel
juhthumisel. Seega on küll illetundide tege-
mine piiratud, kuid teatav arv neid võib
siiski teha.

Kodanline ajatirjandus, aga ka ettevõt-
jad teletavad nüüd töölisetele, et illetundide
teel pole midagi muud, kui töölisete teenis-
tuse vähendamise. Läbipaistvalt kirjatakse
juure, et maadale seal on nüüd teie jõbrad,
kes asunud teie teenistustaju karpima.

Töölisetele peaks aga siiski olema selge,
et ei jääks olla juttu 8-tunnilistest tööpäevast.
Kui poleksid piiratud illetunnid. Need olgu
vaid erandlikud juhtused ja muud ei midagi.

Kui töölisete palg normaaltööpäeva eest
on liig väike, siis tuleb asuda palgavõitlu-
sele, tuleb ettevõtjatele nõuda suuremat taju.
aga loota tööpäeva pikaks venitamise teel
teenida inimväärtist palga, on juurim efek-
tiivus. Mida pikemaks venib päev, seda väik-
semaks kurbidatse tunnitaaju. Seetõttu on
õigedad nõuanded kõigiljal.

Kuid seaduse § 13 toob kindla korra ka
illetundide taju maksimisel. Seni toimiti
igas ettevõttes isemoodi. Ühed maksid ille-
tundide eest normaal töötunnitaju, teised li-
hastid sellel pijut juure, aga kõige tääram oli
tülitöölistel. Uue seadusega kohustatakse
igalpool maksma kõigi liikide töölisetele
illetundide eest 50% rohkem normaaltöö-
tunni taju, tehtagu siis tööd päeviti, kuu
või aasta viisi, ehk jälle tülitöö alusel. —
Üldiselt mõttes on see ometi töölisete juu-
reks mõiduks.

Ühtlasi argu umustatagu, et illetundide
piiramine oli hädatarvilik eriti praegusel
teroval tööpäevuse ajal. Ei ole ometi loo-
muslik, kui üht osa töölisest tunnitakse tege-
ma tööd 10—15 tundi, kuna teisel ajal pole
ühtki tundi võimalik päevas töötada. Töö-
tisklassi solidariteet kirjutas juba ette see-
tõttu töötaja, mis võimaldaks suuremal
arvul inimestel saada tööd. Mõnel maa-
hilmas nõudakse 40-tunnilist töönädalat mõit-
lusets tööpäevuse vastu ja meie peakõne

murdma alles piite, kas lubada piiramatult
illetunde üle 8-tunnilise tööpäeva! Nüi
mahaajäänud kui meie ka ei oleks, siiski jelles
asjas ei tohiks töölisete ridades olla mingi-
huguseid lahkarvamisi.

Tõpuks laupäevane tööpäev. Seni oli
meil üldiselt maksimas laupäeviti tunni või
paari mõrra liihem tööpäev. Nüüd püüa-
vad aga ettevõtjad sundida töölisetele peale
ka laupäeviti 8-tunnilist tööpäeva ning põh-
jendatvad seda jällegi uue seadusega. Ometi
ei tunni seadus kirjagil seda tegema. § 4
ütleb ainult, et normaalne tööaeg ei tohi
olla pikem, kui 8 tundi: ehk 48 tundi nädalas,
kuid liihem võib see igatahes olla.

Tahaksime teada, miks ettevõtjad seni
keppisid laupäeviti liihema tööpäevaga, sest
ega neid jels ei sundinud ka ükski seaduse
paragrahv?

Vastus on selge: Ka laupäevase töö-
päeva pikendamiskahetega tahavad nad
äsisitada inimesi üles selle seaduse ja ta kaitse-
jate vastu. See on jama demagoogia, jama
nurjatus, mis lõunavaheajagi kõhvimise la-
hendamisel. Töölisete vähendamise maenlased
näitavad end nüüd nende jõbradena, nad on
kui hundid lambanahkades, et seda hõlpa-
mini pääjeda oma õhvitete liigi selle ainisa
taganõttega — ülesäsisitatud tööliskulude
kaidu saada kahet: neile loovimatubest töö-
kaitse seadustest.

Uga mitte ühki meie ettevõtjad ja meie
kodanline ajatirjandus ei tarvita neid mõt-
teid. Nüi tegutsesivad kõigi maade kurnajad.
Kuid see meetod pole neid kirjagil aidanud
sühile, ega aita ka meil.

Ainult meie organiiseritud tööliskonnal
peab olema piljmus, oskust ja kahet ära-
keletada kapitalistete hulladele, et nende enda
huvides on, kui nad ei lähe kodanluse poolt
heidetud õnge-ussijete õhja, sest iga töökaitse
seadus juudab anda ainult niipalju, kui-
palju tööliskond ise jastab jeksta hea tema
õige ja otstarbekohase teostamise eest. Kui
täna mõivad ettevõtjad veel seletada ja fään-
da mõnda seaduse paragrahvi töölisetele mit-
hameeldmas sühis, siis tööliskonna organi-
seeritud jõu karmades jee neil ei lähe enam
korda. Seadus ise üldiselt kaitseb aga prae-
gugi tööliskulude huvitid ettevõtjaskonna
kurnamispiirite vastu. Sellepärast nad
heda ei jall, jellepärast nad äsisitavad ja
kiruvad. Kuid olgem kindlad, 8-tunnilise
tööpäeva seadus õjutub ureks merstatul-
baks eesti tööliskõhvimise mõiduteel.

Kas on vaja tööliste koda?

Kuna meil on loodud kaubandus-tööstuskoda ja põllutöökoda, ning kuuldamasti kavatakse asutada isegi arstide koda, siis ei saa iseenesest pidada, kui meil kõnelakse ka tööliste koda loomise võimalusest.

Enne kui aga ajada tööliste koda loomisele tuleks põhjalikult läbi kaaluda kõik tööliste koda plussid ja miinused, ning alles siis otsustada koda küsimus.

„Rahva sõnas“ kaalus tööliste koda küsimust J. K. ning lõputulemuseks leidis, et koda loomine harmilik. Mina olen jelles küsimuses otse vastupidisel arvamusel, ning lubatagu sellepärast waleluse korras minu arvamisi siin kohal põhjendada.

Kõigepealt põhjendatakse tööliste koda loomise vajadust sellega, et meil on kaubandus-tööstuskoda ja põllutöökoda, ning neile wastaaluseks tuleks luua tööliste koda.

See wände ei põhine wäärida tähelepanu, sest koda peajoones on nõuandwaid asutused, kes töötawad walitjusewõimude kontrolli all ja kellel otjüstamiswõime ainult õige kihil alal.

Wiini tööliste koda põhikirja järele on tööliste koda tähtsaks ülesandeks arvamise andamine ametite ja töötajate seaduste kohta ja nende korwade koostamine ning uurimuste toimepanemine tööliste olukorra kohta.

Meil on siamaale neid ülesandeid juuremalt osalt täitnud Eesti Tööliühingute Keskliit. Ühewõrdjelt kaubandus-tööstuskodajaga on E. L. Keskliit andanud oma seisukohtad seaduseelnõude ja määruste kohta ja on teinud parandusettepanekuid. Kõigi küsimuste arutamisel on Keskliitu koheldud ühewäärilijelt kaubandus-tööstuskodajaga. Selle meile üks tagurijemabest walitjustest Strandmani walitus, tunnistas E. L. Keskliidu ja kaubandus-tööstuskoda ühewõrdjust, teatades oma esindaja kaudu riigikogu hariduskomisjonis „Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse“ arutamise puhul, et neis küsimustes, kus kofski lepivad E. L. Keskliit ja kaubandus-tööstuskoda, wabarigi walitus wastu ei waidle ja üldse neid paragrahwe enam ei aruta. See ühewääriljus on fikseeritud ka eelmimetatud seadusega loodud kutseoskuste nõukogu ja kutseoskuste ametite suhtes. Ei ole kindagi kuulda olnud, et ükski kaubandus-tööstuskoda ettepanek oleks sellepärast läbi läinud, et jeda tegi „koda“, ei ole juhtunud ka, et ükski

E. L. Keskliidu ettepanek oleks sellepärast tagasi lükatud, et jeda ei teinud mitte „koda“, waid nii ühe kui teise organisatsiooni ettepanekute läbimine ripub ükspäine ühe ehk teise organisatsiooni taga seismast jõust. Ja kas meil kaubandus-tööstuskoda küllalt ei ole esitanud seaduseelnõusid ja parandusi nende kohta. Palju on neist wiidud ellu?

Tööliste olukorra parandamine ja sotsiaalsete seaduste andmine ripub tööliste esindajate jõust parlamendis ja tööliste kutseorganisatsioonide tugewusest, sellepärast on meie ülesandeks jeda jõudu täiendada. Tööliste klassiwõimude organisatsioonidele ametiühingute ja parteile ei tule meedetada ette raskesti, mis nende tegewust wõiks hõlmata. Tööliste koda ajutamise puhul wõtaksime aga koda tähtsaid ülesandeid ametiühingutelt s. o. organiseeritud klassiteadlikult töölistonnalt ja annaksime organiseerimata teemate kätte, sest nii kuub kui ka see on, on meie tööliste koondatud ametiühingute kõigest 20% ümber. Juba see, et sotsiaalsete seaduste kohta seiskukohta wõtmine ja parandusettepanekute tegemine wõtaks organiseeritud töölistonnalt, tähendaks juurt hoopis meie klassiwõimude organisatsioonidele. Kuidas tegutsed ja otjüstab organiseerimatu mass, üks ole selleks kujuks näide meie Tallinna ühishärgelaste peakoosolek, kes oma teenijate ajal, kus kogu maailma proletariaat wõitleb tööpäewa lihendamise eest, tööpäewa pifendas. Kui niisuguse organiseerimata esinduse „Tööliste koda“ kätte antaks tööliste huwide kaitsmine, siis wõib igauks ise omale tagajärgi ette kujutada.

Wiini tööliste koda ei saa siin üldse wõrdluseks wõtta, sest Wiinis ja Austrias on rõhuto enamus tööliste organiseeritud. Kuid ka Austria oma tööliste esindajad ei ole kofjast eriti harmustatud. Meie tööliste koda jaoks umbes niisugune, kui on Jugoslaawias, mis ametiühingute arenemisele Jugoslaawias riitwi ette on liikunud. Usjata jutt on nagu ei pruugikski tööliste koda wõtta oma peale ametiühingute ülesandeid, nagu jeda wäidab J. K.

Kui meil on waja korraldada ametite ja koostada seaduseelnõusid, siis ei saa mina aru, mis peamad tegema jeda tööliste omal kihil tööliste koda kaudu. Miks on meil siis ministriumid? Ja kui leitakse, et ministriumite kaudu ei ole võimalik üht ega teist mõneminutisel põhijel teostada, siis an-

tagu selleks jümme ametiühinguile. Mõiks peab nende riiklike ja ühiskondlike ülesannete täitmiseks töölijed üksi majufuorimat kandma. Eks ole õigem kui jee terve rahwa peale langeb.

Tööliskoja loomise pooldajad kaalugu

järelle, mis on tähtsam kas ametiühingute arenemine ja töölistkonna esindamine klassiteadlikkude tööliste kaudu, ehk töölistkoda, mis ilma tugewate klassiühingute organijatsioonideta töölistele midagi ei anna.

K. Muft.

Rahwuswaheline tööorganisatsioon.

15. Rahwuswahelise töökonverentfi ülewaade ja töötulemused.

K. Muft.

Rahwasteliidu eesmärgiks on maailmarahu. Niijugust rahu võib aga ainult jofiaaljele ühesõiguslusele rajada.

Leidub aga töötingimusi, mis toowad väga paljudele inimestele ebadijgust, wilekust ja kannatust, mille tõttu tõujeb rahwulolematuus, mis õhwardab maailmarahu ja julgeolekut. Nende tingimuste parandamine on tingimata tarwilik näiteks järgmistelt: tööaja korraldamine ühes tööpäewa ja töönädala töötundide ülemnäära kindlaksmääramisega; tööturu korraldamine; tööpuuduse ärarõdamine; ülemalpidamisteks wajalikku töötaju kindlustamine; tööliste kaitse tööõnnetuste wastu; laste, noorte ja naistekaitse; hoolitsemine wanaduse ja invaliidisuse puhul; välismaal töötawate töömõtjate huwude kaitse; ühinemiskwabaduse tunnustamine; kutsetiije ja tehnilise hariduse korraldamine jne.

Kui ühifikud riigid tõrguwad teostamast inimwäärlikke töötingimusi siis mõjub jee kahtistawalt ka teiste rahwaste piiüetele tööliste oluforra parandamise allal.

Rõigil neil põhijuseil on rahwasteliitu astunud riigid, juhitud inimlikult ja õiguslikult tundeist, ning ka jooiwist, kindlustada kestwat rahu maailmas, kofku leppinud piiüitwa organijatsiooni loomise asjus, mis töötab kindla plaani elluwõimisteks.

Gettoodud alusel, maailmasõja lõpul foostatud Berja Mes'i ja Trianoni rahulepingute XIII jao põhjal on loodud Rahwuswaheline tööorganijatsioon ja igal aastal wähemalt üks kord fooskärw Rahwuswaheline töökonverent, rahwuswaheliste kofkulepete — konwenttsioonide foostamisteks ja jooiwatwalduste esitamisteks riikidele.

Räesolewal aastal peeti arwult 15. töökonverentfi. Päewalorras oli 1) laste wanuse alamnäära küsimus aritetööstuslikkudes kuitsetes; 2) konwenttsiooni wäljatõtamine tööaja kindlaksmääramisteks jõeakaewandustes; 3) naiste öötöökeelu konwenttsiooni

õjaline muutmine. Peale eelnimetatud punktide tuli arutusjele Rahwuswahelise tööorganijatsiooni põhijurja alusel tööbüroo direktori aruanne ja tööbüroo nõufogu liikmete walimistjed.

Räesolewal aastal oli konverentfil esindatud 49 riik, üle 340 esindaja ja tehnilise nõuandja. Gestist oli walitijuse esindajatena hariduse- ja jofiaalministeeriumi jofiaalfindlustuse õjafonna direktor J. Sonin ja eesti esindaja rahwasteliidu juures Schmidt, tööandjate esindajana J. Buhit ja tööliste esindajana K. Muft.

Töökonverentfi esimeheks waliti Poola walitijuse esindaja Sokal.

Rahwuswahelisele töökonverentstile esitatud aruandes käsitab tööbüroo direktor M. Thomas peasjalikult tööpuduse küsimust, kus muu hulgas arwustati Inglise walitijuse jeijukohyta Washingtoni konwenttsiooni ratifikteerimistje juhtes, kes oma 1929. aastal antud piihalikku töotust, ratifikteerida tingimusteta Washingtoni konwenttsioon 8-tunnilise tööpäewa kohta, weel räesolewa ajani täitnud ei ole, mis on kahtistawaks jaamad nimekatud konwenttsiooni ratifikteerimisteks teiste riikide poolt. Samuti arwustas M. Thomas inglise tööandjate ja nende esindaja Worbes Watsoni jeijukohyta, kelle arwates tööbüroo pole täitnud tema peale pandud lootusi, mille tõttu Inglismaal tulla oma käe peal tegutsema hakata.

Tööandjate grupp töökonverentfil, kes üldise igajugu konwenttsioonide ehk jooiwatwalduste wastu, mis tööliste oluforda mõiks parandada, kofutas eeltoodud arwustust kalalalitungiks M. Thomas'le, etteheites temale erapoolikust. Tööandjatele aitas kaasa ka inglise walitijuse esindaja Lawjon, endine jõeakaewur, kugebes terve rea arwe ette jofiaalkaadusandluse kohta Inglismaal. Washingtoni konwenttsiooni ratifikteerimine olla tingitud majanduskrisist. Siiski kawatjeda

valitus lähemal ajal esitada jeaduseelndu parlamendile.

Inglise tööliste esindaja Sanday, kes uueks Inglise tööliste esindajaks töökongverentšil, wanaduse tõttu lahkuwa Boultoni asemel, ühines tööbüroo direktori kahtlusega, et Inglismaa ei ole ratifitseerinud 8-tunnilise tööpäeva konventsiiooni. Valitjuse esindaja kõne puhul ütles ta: Ma mõin öelda, et meie, inglise organiseeritud tööliised, mitte ainult peetunud ei ole, waid meil on mulje, et meie üle tehakse nalja, sest meie ei saa aru põhjust, miks tööliiswalitus ei tule toime Washingtoni konventsiiooni ratifitseerimisega. Ta avaldas lootust, et Inglise walitus täidab peatselt oma lubaduse, nii et tööliisfindajail järgmisel kongverentšil ei tuleks astuda wähja tööliiswalitjuse vastu.

Ka Saksa tööliste esindaja Müller omas kõnes avaldas kahtlust Inglise walitjuse seisukoha üle, kes Rahmuismahelise tööbüroo direktorist tahab teha toapoissi, kes teeks kumardusi pahemale ja paremale. Tööliised tahawad, et tööbüroo juhiks mees, kes kaitses tööliste kasulid Benjailles'i rahulepingu XIII jao põhjal. Majanduskriisi kohta tähendas ta: „Majanduskriis on näidanud, et kapitalism on muutunud wõimetuks produktiiooni korraldamisega. Produktiioon tuleb ajatada riikide kontrolli alla. Sellega tuleme meie lähemale plaanifinditule produktiioonile ja sealt edasi järjekindla jotsialistliku produktiiooni teostamisele. See on piik tee, kuid ainuke, mis kriisi wõib lõpulistult ära hoida. Ei lähe ühiskond jeda teed — ei wõta riigid omna peale kontrolli teostamist, siis on selle tagajärg häwinemine ja arwamata wiletus.“

Tööliisfindajate üksmeelne kiiduwalidus kõnelejale oli märgiks et jannuti mõtlewad ka teised töökongverentšil wiibiwad tööliste esindajad. Peale tööbüroo direktori Thomas Conet luges prantluse tööliste esindaja Souhaur ette töölistegrupi resolutsiooni — tööliste seisukoha tööbüroo direktori aruande ja majanduskriisi kohta.

Laske wanuse alanmäära küsimuse kohta mittetööstuslikkudes kutjates koostas komisjon küsimuslehe, mis jaadetakse laiali Rahmasteliitu kuuluwatele riikidele. Geesti esindajatena wõtsid komisjonist oja Sorin ja Schmidt. Peale wastuste jaamist koostatakse konventsiiooni kawa, mis eelolewal aastal tuleb töökongverentšil lõpulistule otjustamiseks.

Kongverentšil pea huvipunktiliks oli konventsiiooni koostamine tööaja korraldamiseks

jõetööstuses. Teatavasti fuftus lõpühäle-tamisel möödmunud aastal jõetööstuse tööaja konventsiioon töökongverentšil jaksaste wastasrimna tõttu läbi. Kongverentšil soopul wõeti jee küsimus käesolewal aastal uuesti päewakorda. Ka käesolewal aastal, kus wõistlus jõetööstuses weel terawamaks muutunud, jõdijid ettevõtjad kätte ja jalgadega igajugu konventsiiooni vastu. Lõpul ijegi äranahes, et konventsiioon komisjoni poolt wastu wõetakse, kahtusid teha töötatistust. Minult tööliisgrupi hea kaatika tõttu oli wõimalik konventsiiooni läbi wiia.

Sõekomisjonis, mida juhatas endine saksa tööminister doktor Brauns, liikati juurem oja ettevõtjate ettepanekuid tagasi. Küll ei läinud läbi ka kõik tööliisgrupi ettepanekud, kuid konventsiioon omas lõpukujus tähendab siiski juurt edusammu tööpäewa lühendamises.

Konventsiiooniga piiratakse tööaega maalaustes kuniöö kaewandustes 7¼ tunniga, arwates tööaja hulka ka kaewandusse jisse ja wähjakoit, aeg mis kulub käimise peale töö juure, ning wahaajad. Tegelik tööaeg kuniöö kaewandustes ei tõuse jeege üle 7 tunni. See on juur jannut edasi Washingtoni 8-tunnilise tööpäewa konventsiiooni teostamise poole. Piuhapäewatöö on kaewandustes keelatud. Konventsiiooni alla kuuluwad kõik kaewandustööliied, mitte aga tehniline koosjais ja direktorid.

Brunnise maapealsed kaewandused arwatakse jannade tingimuste alla, mis märgitud Washingtoni 8-tunnilise tööpäewa konventsioonis, kuid ületunnitööd piiratakse 100 tunni peale, kusjuures koikuleppel töölistega kollektiivlepingutega wõib weel 100 ületundi teha. Brunnise maalaustes kaewandustes lubatakse aastas teha ainult 75 ületundi. Kuniöö kaewandustes lubatakse aastas teha ainult 60 ületundi.

3 aastat peale konventsiiooni jõusse astumist wõetakse konventsiioon rewideerimisele jelles mõttes, et tööaega ja ületunde weelgi piirata. Oleks weel märitida, et ületunnid, ükskõik misjuguised, peatwad vähemalt 25% kõrgemalt olema kajutud kui harilikud töötunnid.

Konventsiiooni maksmapanemine toob pea kõikides jõetootwates riikides lõkaewandustes tööaja lühenemise ¼ kuni ¾ tunnini (Inglismaal ja Poolas ¼ ja Sakjamaal ¼ tundi) Sakja ametiühinglaste arwates leiab ainult Sakjamaal ¼-tunnilise tööaja lühenemise tõttu 10—12 tuhat uut töölist tööd.

(Brantjusmaa), Mertens (Belgia), Moore (Kanada), Müller (Sahjamaa). Metaitjateks: Garillo (Hispaania), Joschi (India), Schorch (Austria), Schürch (Schweitsi), Suzuki (Jaapani) ja Zulawski (Poola).

Enne minu arajõitu töökongrentsile tegi üks kodanlistest ajalehtedest igasugu kumu, veldes, et üldse pole tarvilik saata esindajaid

Genfi töökongrentsile. Seda ei saa eriti imestada, sest see on jama seisukoht, mida pooldavad ka mitmete teiste maade puritangurlihed ringkonnad, sest töökongrentsile peetakse ju selleks, et luua eeldused tööliste palga ja töötingimuste ning jotsiaalolude parandamiseks, mida ettevõtjad kahtuvad talistada.

Organiseerimisküsimusi.

Tööliste organiseerimiseks ametiühinguisse on praegune suur majanduskriis ja äärmiselt terav tööpuudus suureks takistuseks. Kõikjal jäävad tööstuslikud kaitised seisuma, näiteks Pärnus töötab 10-st lauavabrikust ainult üks enam-vähem korralikult, teised töötavad hooaegadel, samuti on seisuford äärmiselt tõsine Narvas, kus suured tekstiilvabrikud ainult päinitti nädalas töötavad. Samuti on Tallinnas rida ettevõtteid ushed sulgenud ja töölisti vallandanud masinilistelt (Valti puuvilla vabrik) ning paliku alandanud. (Lutheris katvatsetahe alandada 10 protsi.). Kõik eeltoodud asjjaolud loovad organiseerimiseks ebasoodja pinna, kuid vaatamata sellele on E. L. Replikit püüdnud ametiühingulise võrgu laiendamiseks teha kõik mis võimalik. Nii on tehtud eeltoodud tööliste ühingu ellukujumiseks Särwafandi tehastes, kus walitjes jeni diitbaatorliku käega dir. Markus. Tööliised ei julgenud piustjatadagi, kuid wimase ajal on õhkkond muutunud „kübe“ lahedemaks ja lähemas tulewikus on lootust seal kutsuda ellu ametiühingut.

Samuti on praegu asutamisel Kõhila wabrikusse paberitööliste ametiühing. Põhemale winafule suikunud Täri Paberitööliste Ühingu ja Wiljandi Tööliste Ühingu on suudetud elustada ning mõlemad ühingu tegutseswad enam-vähem normaalselt.

Uue töölistwanemate seaduse maksima halkanijega on ametiühingute ülesandeks oma tegevuspinnonnas hoolitseda selle eest, et kõigis kaitistes wiidaks töölistwanemate ja töölistnõufoogu walimised läbi. Wiljandi Tööliste Ühingu juhatus Replikidu ringkonna põhjal on õhustanud astuda ühendusse tehaste töölisttega, nende instrueerimiseks. Samuti on Pärnu Tööliste Ühingu juhatus korraldanud rida nõupidamisi tehaste esindajatega töölistwanemate walimiste asjus.

Tallinnas korraldas E. L. Replikit kaks suuremat ametiühingute, töölistwanemate ja

tehastetööliste esindajate koosolekut „Tööstuslikkude kaitiste tööajaseaduse“ ja „Tööstuslikkude kaitiste töölistkonna asutuse seaduse tutvustamiseks, millest osatvõtt oli väga suurearvuline.

Lähemas tulewikus on Replikidul katvatus mujalgi korraldada koosolekuid wiimaste jotsiaalsetuste tutvustamiseks töölistele.

Talpal on praegu käimas eeltoodud tööliste ühingu ellukujumiseks. Samuti on loota, et Kõhweres ja Rundas suudetakse luua lähemas tulewikus ametiühingud.

Kõhwere Toidu ja Maitseainete ametiühing on juba mõni aeg tagasi võtnud õhuse wastu astuda Replikitu, kuid wälkeste omawaheliste lahkarvamiste tõttu on wiibinud jeniin jisseastumise soowianwalduje edasijakamine. Waiide ühingul on katvatus asutada oma pagaritöökohda, kus lewad teenistust tööt wallandatud aktiivsemad ametiühinglased.

Narwa Toidu- ja Maitseainete Tööliste ametiühingu tegevus on suwisel ajal soigus, sest juhatus ei tööta kiilvalt aktiivsel. Suur osa liikmeid ei tasi korralikult liiknemastju. Tegevuse arengut takistab ka tuntuwalt oma ruumide puudus.

Narwa õhitustööliste Liit tegutjes enam-vähem normaalselt. Suwel on suurem osa liikmeid linnaft wäljas tööl, talwel koondub tegevus linna. Ühingu on kahtunud hankida omale töid. Ühingul on oma raamatufogu ligi 300 ek. Siljuti saadi koetust hariduse ja jotsiaalmin. strikt 150 fr. raamatufogu täiendamiseks, milles leidub wäärtuslikke kutseõstuslikke raamatuid. Ühingu wiimase aasta tegevuses oli märgata tõusu, korraldati loterii, tehnilised kursused õhituskalal, omawahelisi kooswõimisi jne.

Narwa Kätjepatööliste ühinguft.

Narwa Kätjepatööliste Ühingu tegevuses on märgata tõusu wiimase ajal. Ühingul oli eelmisel aastal ligi 60 liiget, pidusid korraldati 4, 2 loteriid jne. Walgansõudumisi on olnud 3, millest tööliised wõitfid 1. korral, kuma

nu „Töölaliste Kodu“ ruumies. Koosolekule oli ilmunud umbes seitsetkümmend asjastihutitatusid sadamatöölisi, kes pea viimajeni astusid uue ametiühingu liikmeks.

Pärnu sadamatöölisi terovitas üle-Gestimaalilise Meremeeeste Liidu nimel sekretär Liitus, soovides neile jõudu ja piisavust organiseerimises, ühtlasi tuletaades meele meremeeeste ja sadamatööliste kutsete lähedust ning tiheda koostöö vajadust kõigi maade transporttöölaliste vahel.

Sadamatööliste ametiühingu ajutamise tarvidust, samuti uue ametiühingu lähemaid sihte ja ülesandeid selgitas E. T. Replikliidu instr. J. Mikhelson. Pärnu sadamatöölistel seisab ees raske võitlus lähemal natvigatsooni hooajal tööpalkade kärpimise tõttu, mida on vaja viia jälle endisele kõrgusele. Samuti tuleb veel ametiühingul kaotada mõl-mida kontoritaga kollektiivleping.

Peale põhikirjaga tutvunemist võeti see koosolijate poolt ühel häälel vastu.

Sisjeastumise maksuks määrati ajutava toimikonna ettepanekul 25 senti ja liiknamak-suks 25 senti kuus j. o. 3 kr. aastas.

Zuhatusse waliti kinnisel hääletamisel J. Tomson, A. Tamman, J. Tamn, A. Weinberg ja R. Santson, kuna kandidaatideks jäid R. Lehtmets, A. Ruubman ja R. Lõi.

Revisjonikomisjoni waliti lahtisel hääle-tusel Herman, Ar. Sehon ja Jeks ning kan-didaatideks Kangur ja Schultz.

Gestimaa Töölisühingute Replikliitu astu-mise vajadust põhjendas J. Mikhelson ning selgitas Replikliitu astumise tingimusi ja korda, mille järele võeti vastu ühel häälel otsus astuda Gestimaa Töölisühingute Replikliidu liikmeks, mille järele lõppes ligi neli tundi kestnud asjalik koosolek.

Pärnu Sadamatööliste Ühingu asutohaks on „Töölaliste Kodu“ ruumiesid ruume ühingu jaoks kasutada kaotada.

Uusi E. T. Replikliidu liikmeid.

Tallinna Puutööliste Üldühing.

Teatavasti heideti Tallinna Puutööliste Ühingu E. T. Replikliidust wälja sellele kordu-walt wastutöötamise pärast. Kiireks korras organiseeriti uus Tallinna Puutööliste Üld-ühing, mis oma tegevuse algul astus Replik-liidu liikmeks. Noor ametiühing on tegutsenud võrdlemisi aktiivselt, korraldades pidu-sid jne.

Tallinna Kullasepatööliste Ametiühingu organiseerimise-koosolek.

Tallinna Kullasepatööliste Ametiühing, mis alles käesolewa aasta kewadel astus E. T. Replikliidu liikmeks, korraldas tehispäewal 15. jsp. laenuaulatuslikuma organiseerimise-koosoleku, Replikliidu ruumies, kus Replikliidu esimees jms. B. Gilmann refereeris „organi-seerimise tähtsusest ja viimastest sohtiaal-seadustest“ ning ühingu esimees Rääding kullasepatööliste praegusest olukorrast. Koos-oleku lõpul võeti vastu resolutsioone.

Gestimaa Sawitööliste Ühingu edukaft tegevusest.

Sawitöölised wõitjised streigi.

Käesolewal kewadel ajutatud Gestimaa Sawitööliste ühing astus alles hiljuti E. T. Replikliitu. Uus Replikliidu liige on agaramaid ametiühinguid. Kohe oma tegevuse algul koostati uus ja ajakohane potijepa töde hin-nakiri, mis esitati kollektiivlepinguna ette-wõtjatele allakirjutamiseks. Ettevõtjad ei ol-nud algul ametiühingu ettepanekuga päri, mille järele E. Sawitööliste Ühingu organi-seerimisel jantitöölised alustasid streigi, mis kestis 1½ päewa, mille järele ettevõtjad kir-jutasid alla ametiühingult esitatud kokkulep-pele, mis on maksem 1. juun. 1931. a. kuni 1. juunini 1932. a.

Gesti Klaasipuhujate Ühing.

Hiljuti organiseeriti Tallinna Klaasipuhu-jate algatusel Gesti Klaasipuhujate Ühing, mis hiljuti võeti vastu E. T. Replikliitu. Ühingul on kawatjus kutstuda ellu osakonda Meleskis.

Antsla Tööliste Ühing.

Käesolewa aasta algul asutati Antsla alemis Antsla Tööliste Ühing Replikliidu mo-raalsel toetusel, mille järele ühing asus tege-wusse ja võeti vastu E. T. Replikliitu.

Tallinna Tekstiiltööliste Ühingu asutamise koosolek.

Disustati astuda E. T. Replikliitu.

Tallinna Tekstiiltööliste Ühingu esimest üldkoosolekut peeti reedel, 11. sept. j. a. E. T. Replikliidu ruumies. Tekstiiltööliste orga-niseerimise vajadusest kõneles Replikliidu sek-retär R. Must, andes koosolijatele rea organi-satsioonilisi näpunäiteid. Põhikirjaga tut-mustas koosolijaid D. Ruus asutaja liikme-

na, mille järele ajuti findlaks määrama maks-
je ja toimetama valimisi põhikirja järele.

Siseseastumise maksuks määrati 50 senti
ja liiknemaksuks 1 protsi. palgast.

Juhatusse waliti Paulson, Weelman,
Kruus, Wene ja Pajupuu. Rewisjoni-kom-
joni waliti Müütel, Kreet ja Müürijeppe.

Gestimaa Tööliühingute Reßliitu astu-
mise wadjadust põhjendas R. Muust, mille jä-
rele otjustati ühel häälal astuda Gestimaa
Tööliühingute Reßliitu.

Tallinna Teksitiitööliliste ühingu asuko-
haks on W. Pärnu mnt. 34—4. G. L. Reß-
liidu ruumes ning juhatusje koosolekud on
igal teisipäewa õhtul.

Ratwere äri- ja kontoriteenijad asu- tasid Kutseühingu.

Septembri algul toimus Ratweres äri-
ja kontoriteenijate kutseühingu asutamise.
Kokkusaatud põhikirja otjustati saada registreerimisele. Järgmisel koosolekul otjustatakse G.
Tööliühingute Reßliiduga liitumise küsi-
mus. Ratwere äri- ja kontoriteenijate orga-
nizatsiooniiline algatus peaks meele tulestama
teistegi wäikelinnade äri- ja kontoriteeni-
jatele, et tuleb ajuda kutseühingute loomisele
Rahwuswahelise Ametiühingute Liidu põhi-
mõtete alusel.

Restoraani teenijate kongress astub koffu.

Tallinna restoraanide, kohwikute ja söögi-
majade teenijate üldühing on wiimasel ajal
arendamas energilist tegevust. Kõige pealt
läks ühingul korda juurte raskustega wõidel-
des saada uued ja lahedad ning nõuetele
wastawad ruumid W.-Wiru tänawal, kus
asub ka ametiühingu restoraan „Kodu“. Ühin-
gul on oma lugemislaud, ruum korona, male
j. t. mängude tarwis. Koosolekuid peetakse
oma awaras saalis, mida ühingu juhatus on
otjustanud anda
tasuta ka teistele ametiühingutele tarwitada,
s. o. koosolekute ja peoõhtute pidamiseks. Hil-
juti asutati ühingu raamatukogu, mis on leid-
nud elamat tähelepanu ja tarwitamist liikmes-
konna poolt. Mõni aeg tagasi kutsuti ellu
ühingu juures oma spordiring ja tulewal
juwel asutakse ühingu kases rendil olewa maja

frundil tenniswälja korraldamisele. Töötutele
ühingu liigetele ja nende perekondadele abi-
andmiseks kawatseb ühing korraldada omis-
ruumes üks kord kuus peoõhtu. Samuti ka-
watsetakse töötutele ühingu liigetele töömuret-
semiseks rakendada tegevusse n. n. „Schlepper-
rid“, mille tagajärjel saaksid tööd umbes 35
inimest, sest praegu töötawad kelnerid 6 päe-
wa, kuna siis töötaksid nad 5 päewa nädalas.
„Schlepperid“ asendaksid 1 päew nädalas
praegu tööloolijaid.

Tulewa aasta jaanuaris on ühingul
5. aastapäew, mille puhuks tahetakse muret-
seda ühingule oma lipp, mille kawandi koos-
tamine on tehtud kunstnik Niemannile üles-
andeks.

Novembris kawatsetakse kutsuda kofku
üleriiklik restoraaniteenijate kongress, kust
wõtaksid osa peale pealinna ametiühingu esin-
dajate ka Tartu ja Pärnu esindajad. Kongres-
sil tuleb peamiselt arutusele tööpuuduse wastu
wõitlemise ja restoraaniteenijate tööolude pa-
randamise küsimused.

Teadaanne kõigile meremeestele.

Soome Meremeeste liit teatab, et neile
on laewaomanikud palgakärpimise ja
muus meremeeste olukorra halwendamise
mõttes kollektiiwlepingu ülesöõlnud ja ei
kawatsewat uut sõlmida.

Selle tagajärjel on Soome Meremeeste
liidu juhatus korraldanud liidu liikmete
keskel ankeet-lehed küsimusega, kuidas lei-
takse joowitawaks selle kawatseje wastu
wõidelda.

Igaks juhtumiseks palub Soome Me-
remeeste liidu juhatus Gesti mereme-
hi, juhusel, kui nende poolt lähemal ajal
streik wäljakuulutatakse, mitte sinna strei-
gimurdjateks tulla.

Üle-Gestimaalise Meremeeste liidu ju-
hatus, seda teadaannet kõigile Gesti me-
remeestele teatawaks tehes, hoiatab kõiki
seltsimehi tõsiselt wennasrahwa seltsi-
meeste streigimurdjateks minemast.

Ü. G. Meremeeste liidu juhatusje nimel:

Tallinnas, A. Tõru A. Tiitus
15. IX 1931 (efimees). (sekretär).

Wastutaw toimetaja R. Muust.

Wäljaandja G. Tööliühingute Reßliit.

Rinjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, W. Pärnu mnt. 31.